

Lausunto

29.5.2023

 VN/335/2019
 VN/335/2019-VM-70

Valtiovarainministeriön lausunto vesilain tarkistamista koskevasta työryhmämietinnöstä

Oikeusministeriö on pyytänyt valtiovarainministeriöltä lausuntoa edellä mainittuun työryhmän mietintöön. Valtiovarainministeriö toteaa lausuntonaan seuraavaa.

Yleistä

Mietinnön mukaisessa hallituksen esityksen luonnoksessa edotetaan muutettavaksi vesilakia. Vesilakiin ehdotetaan sisällytettäväksi säännökset uuden kalatalousveloitteen, kalatalousmaksun tai niiden yhdistelmän määräämisestä sellaisen vesivoimalaitoksen lupaan, johon sellaista ei sisälly. Esitys sisältää myös lunastusmenettelyn vesivoimalaitoksen lunastamisesta valtiolle. Ehdotetut muutokset mahdollistaisivat tällaisten laitosten lupamääräysten tarkistamisen kalatalousasioiden osalta nykyistä helpommin. Säännösten tarkoituksena on tukea kansallisten vaelluskalakantojen elvyttämistä ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen pysäyttämistä.

Ehdotuksen vaikutukset kunnille

Esityksen suhdetta perustuslakiin ja säätämisyjärjestystä koskevassa kohdassa todetaan, että osa laitoksista kuuluu pienehköille energia-alan yhtiöille ja kunnille. Valtiovarainministeriö katsoo, että esityksen nykytilaa ja vaikutusarvioita koskevaa osaa tulisi täydentää kuvaamalla kuntien ja niiden omistamien yhtiöiden osuutta esityksen tarkoittamasta toiminnasta (nk. nollavelvoitelaitokset). Lisäksi tulisi kuvata kunnille mahdollisesti aiheutuvia taloudellisia vaikutuksia. Esityksestä ei ilmene erikseen kuntien tai kuntaomisteisten vesivoimalaitosten osalta mahdollisia velvoitteista aiheutuvia kustannuksia, tulojen menetyksiä ja korvauksia eikä mahdollisten lunastusten kohdistumista kuntien omaisuuteen. Tämä olisi tarpeen huomioida myös suhdetta talousarvioesitykseen koskevassa kohdassa esitystä.

Myös suhdetta kuntien tehtäviin ja vaikutuksia kunnan viranomaisiin olisi tarpeen kuvata. Esityksen perustuslakia ja säätämisyjärjestystä koskevassa kohdassa todetaan, viitaten pe-

Postiosoite
Postadress
Postal Address
 Valtiovarainministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 28
 00023 Valtioneuvosto

Snellmaninkatu 1 A
 Helsinki

0295 16001
 +358 295 16001

kirjaamo.vm@gov.fi

rustuslain esitöihin ja perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntöön, kuntien jäävän perusoikeussuojan ulkopuolelle. Lisäksi esityksessä todetaan, että kunnan omaisuutta koskevat järjestelyt voivat tietyn edellytyksin olla merkityksellisiä perustuslain 121 §:ssä turvattun kunnan asukkaiden itsehallinnon kannalta, koska perustuslainvoimaisesti suojattu kunnallinen itsehallinto merkitsee kuntalaisille kuuluvaa oikeutta päättää kuntansa hallinnosta ja taloudesta. Esityksessä myös viitataan perustuslakivaliokunnan lausuntoon (PeVL 26/2017 vp), jonka mukaan kunnan omaisuuteen liittyviin omaisuusjärjestelyihin tulisi kunnan itsehallinnon turvaava kompensaatiosääntely, jos omaisuuden siirtoon liittyvät järjestelyt vaarantaisivat yleisesti kunnan kyvyn huolehtia taloudestaan itsehallinnon periaatteiden mukaisesti. Esityksen mukaan tavallisella lailla ei siksi voida puuttua itsehallinnon keskeisiin ominaispiirteisiin tavalla, joka asiallisesti ottaen tekisi itsehallinnon merkityksettömäksi. Esityksen mukaan siltä osin kuin sääntely kohdistuu kuntien omistuksessa oleviin energiayhtiöihin, ei sääntelyn vaikutuksia voida katsoa sellaisiksi, että kuntien mahdollisuus päättää itsenäisesti taloudestaan voisi vaarantua.

Valtiovarainministeriön käsityksen mukaan jatkovalmistelussa tulisi esityksen perustuslakia ja sääätämisyjärjestystä koskevaa kohtaa vielä täydentää kunnan itsehallintoa koskien. Esityksessä tulisi arvioida kunnille aiheutuvien kustannusten ja esitettyjen korvausmekanismien kohtaantoa sekä korvaustason suuruutta ottaen huomioon myös eri kokoisten ja resursseiltaan erilaisten kuntien asema. Kuntien itsehallinnon perustuslainsuojan vuoksi täydentämisessä tulisi kiinnittää erityistä huomiota kuntien omaisuuden mahdolliseen lunastamiseen ja sen vaikutuksiin. Jälkikäteisen puuttumisen kunnan omaisuuteen ja sen käyttämiseen ilman suostumusta tai myötävaikutusta voidaan lähtökohtaisesti katsoa sisältävän kuntien itsehallinnon kannalta ongelmatiikkaa, jonka arvioimisen selkeyttäminen on tarpeen jatkovalmistelussa.

Ehdotuksen vaikutukset valtiontalouteen

Ehdotuksen mukaan nollavelvoitelaitoksen lupamääräysten tarkistamista koskeva asia voisi tulla vireille kalatalousviranomaisena toimivan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen hakemuksesta. Uuden lupamääräyksen asettamista koskevan hakemuksen valmistelu saattaa edellyttää useiden kuukausien työpanosta. Työryhmän arvion mukaan lain täytäntöönpano edellyttää kolmen henkilötyövuoden suuruisen lisäresurssin ohjaamista kalatalousviranomaisen käyttöön. Esitys liittyy valtion vuoden 2024 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Valtiovarainministeriö kiinnittää huomiota siihen, että esityksestä ei käy riittävän selvästi ja tarkkarajaisesti ilmi, minkälaisia vaikutuksia esityksellä olisi valtion talousarvioon ja missä määrin esityksen taloudellisiin vaikutuksiin on jo varauduttu keväällä 2023 hyväksytyyn julkisen talouden suunnitelman yhteydessä.

Valtiosihteeri kansliapäällikkönä

Juha Majanen

Budjettipäällikkö

Mika Niemelä

Jakelu

Oikeusministeriö

VN/335/2019-VM-70

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: